

Жоба туралы қысқаша ақпарат

Жоба аты	АР26100641 "Қалалық жерді тұрақты пайдалану үшін кешенді экологиялық-экономикалық бағалау (Алматы агломерациясы мысалында)"
Жоба өзектілігі	Зерттеудің өзектілігі Алматы агломерациясында урбандалу үдерістерінің күшеюімен байланысты, бұл жер ресурстарын тиімсіз пайдалануға, экологиялық жағдайдың нашарлауына және антропогендік жүктеменің артуына әкелуде. Қолданыстағы тәсілдер экологиялық, экономикалық және әлеуметтік факторлардың кешенін толық ескермейді, осыған байланысты тұрақты жер пайдалануды қамтамасыз ету үшін кешенді экологиялық-экономикалық бағалау әдісін әзірлеу қажеттілігі туындайды.
Жоба мақсаты	Зерттеудің мақсаты – Алматы агломерациясының қалалық жерлеріне кешенді экологиялық-экономикалық бағалау жүргізу және қалалық ортаның тұрақты дамуын қамтамасыз ету үшін жерді ұтымды пайдаланудың практикалық-бағдарланған моделін әзірлеу.
Жоба міндеттері	1-міндет (2025 жыл) Қалалық аумақтардың жерлерін экологиялық-экономикалық бағалаудың әдіснамалық тәсілдерін талдау, Алматы агломерациясы бойынша жер пайдалану және экологиялық көрсеткіштердің ақпараттық-аналитикалық деректер базасын қалыптастыру. Қалалық жерлерді экологиялық-экономикалық бағалау және қалалық әрі оған іргелес аумақтардың тұрақты дамуы бойынша алдыңғы зерттеулердің әдіснамалық тәсілдеріне жан-жақты шолу жүргізіледі. Қазіргі жер пайдалану жағдайы, жерлердің экологиялық жай-күйі, әлеуметтік-экономикалық көрсеткіштер бойынша деректер жиналып, жүйелендіріледі. Зерттелетін аумақ бойынша атмосфералық ауаның, су ортасының ластануы, топырақтың жағдайы, демографиялық және экономикалық көрсеткіштер, сондай-ақ инфрақұрылым дамуы талданады. 2-міндет (2026 жыл) Тұрақты жер пайдалануға әсер ететін экологиялық, экономикалық және әлеуметтік факторларды талдау және жер ресурстарын тиімді басқаруға арналған бағалау-қолданбалы карталарды әзірлеу. Алматы агломерациясында жер пайдаланудың тұрақтылығына әсер ететін негізгі экологиялық және әлеуметтік-экономикалық көрсеткіштер анықталады. Халық тығыздығы жоғары аудандарды, көлік тораптарын және өнеркәсіптік нысандарды қамтитын антропогендік әсер деңгейі жоғары аймақтар айқындалады. Көлік инфрақұрылымының жер пайдаланудың тұрақтылығына әсері талданып,

	қалалық аумақтарды оңтайлы функционалдық аймақтарға бөлудің модельдері әзірленеді. Тұрақты жер пайдалануға арналған бағалау-қолданбалы карталар әзірленеді, оның ішінде экологиялық карталар, жасыл аймақтар мен «жылу аралдары» карталары, көлік және әлеуметтік инфрақұрылым карталары, сондай-ақ функционалдық аймақтарға бөлу карталары қамтылады. 3-міндет (2027 жыл) Экологиялық-экономикалық тәуекелдерді бағалау негізінде қалалық аумақтардың тұрақты жер пайдалануын аудандастыру, картографиялық модельдер мен жер пайдалануды басқару бойынша ұсынымдар әзірлеу. Агломерация жерлерінің кадастрлық құны экологиялық факторларды, жердің сапалық жағдайын және нарықтық құнын ескере отырып анықталады және жерді бағалау аудандастыруы жүргізіледі. Жер ресурстарын тиімсіз пайдалануға байланысты негізгі тәуекелдерді анықтау мақсатында кешенді экологиялық-экономикалық бағалау жүзеге асырылады. Экологиялық қауіпсіздік, экономикалық тиімділік және әлеуметтік тұрақтылық арасындағы тепе-теңдікті оңтайландыратын тұрақты жер пайдалану моделі әзірленеді. Алматы агломерациясының аумағы кешенді экологиялық-экономикалық бағалау негізінде жерді бағалау аудандарына бөлінеді. Агломерация аумағында жер пайдалануды тұрақты басқару бойынша ғылыми негізделген ұсынымдар әзірленеді.
Күтілетін және қол жеткізілген нәтижелер	2025 жыл Қалалық және қала маңындағы жерлерді экологиялық-экономикалық бағалау және аумақтардың тұрақты дамуы бойынша әдіснамалық тәсілдерге шолу жүргізілді. Алматы агломерациясы бойынша жер пайдалану, экологиялық жағдай және әлеуметтік-экономикалық көрсеткіштерді қамтитын ақпараттық-аналитикалық деректер базасы қалыптастырылды. Кадастрлық деректер, атмосфералық ауа, су объектілері мен топырақтың ластану көрсеткіштері жүйелендірілді. Агломерацияның демографиялық, экономикалық көрсеткіштері мен инфрақұрылымының жай-күйіне талдау жүргізілді. 2026 жыл Алматы агломерациясында тұрақты жер пайдалануға әсер ететін экологиялық, экономикалық және әлеуметтік факторларға статистикалық деректер мен Жерді қашықтықтан зондтау (ДЗЗ) деректері негізінде талдау жүргізілетін болады. Жер пайдаланудың тұрақтылығына әсер ететін негізгі экологиялық және әлеуметтік-экономикалық көрсеткіштер, соның ішінде ауа ластануы, топырақ жағдайы, су

	ресурстарының сапасы, демографиялық және экономикалық сипаттамалар айқындалатын болады. Қалалық аумақтарды оңтайлы функционалдық аймақтарға бөлуді анықтауға арналған модельдер әзірленетін болады. Тұрақты жер пайдалануға арналған бағалау-қолданбалы карталар әзірленетін болады, оның ішінде экологиялық карталар, жасыл аймақтар мен «жылу аралдары» карталары, көлік және әлеуметтік инфрақұрылым карталары, сондай-ақ функционалдық аймақтарға бөлу карталары қамтылады. 2027 жыл Жер ресурстарын тиімсіз пайдаланумен байланысты негізгі тәуекелдерді анықтау мақсатында Алматы агломерациясы жерлеріне кешенді экологиялық-экономикалық бағалау жүргізілетін болады. Агломерация жерлерінің кадастрлық құны экологиялық сипаттамаларды, жердің сапалық жағдайын және нарықтық құнын ескере отырып анықталатын болады және жерді бағалау аудандастыруы жүзеге асырылатын болады. Экологиялық қауіпсіздік, экономикалық тиімділік және әлеуметтік тұрақтылық арасындағы тепе-теңдікті оңтайландыратын тұрақты жер пайдалану моделі әзірленетін болады. Кешенді экологиялық-экономикалық бағалау негізінде Алматы агломерациясының аумағы жерді бағалау аудандарына бөлінетін болады. Агломерация аумағында жер пайдалануды тұрақты басқаруға бағытталған, жерді тиімсіз пайдаланудың тәуекелдерін төмендетуге, экологиялық жағдайды жақсартуға және экономикалық тиімділікті арттыруға арналған практикалық ұсынымдар әзірленетін болады.
Зерттеу тобы мүшелерінің аты-жөні, идентификаторлары (Scopus Author ID, Researcher ID, ORCID, бар болса) және сәйкес профильдерге сілтемелер	Мусағалиева Айжан Ниязбековна- Scopus Author ID 57211293422, Researcher ID: AAG-9050-2019 ORCID: http://orcid.org/0000-0001-8041-9247 Аскарова Маулкен Акишовна- Scopus Author ID: 57210194023 ResearcherID: IV-3406-2023; EIX-3538-2022 ORCID: https://orcid.org/0000-0001-5958-3827 Токбергенова Айгул Абдугаппаровна- Scopus Author ID: 57202334262 ResearcherID: O-2205-2014 ORCID: https://orcid.org/0000-0002-1934-5063 Асипова Жанна Медеуовна- Scopus Author ID 56124528100, ResearcherID: B-4536-2013 ORCID: https://orcid.org/0000-0003-1260-4867 Калиева Дамира Медетқызы- Scopus Author ID 58078073100 ORCID: https://orcid.org/0000-0002-5151-2204 Базарбекова Мадина Медеуовна- Scopus Author ID: 57201650093

	ResearcherID: JNE-4532-2023 ORCID: https://orcid.org/0000-0002-2528-5079 Зулпыхаров Канат Базарбаевич- Scopus Author ID 58055198400, Researcher ID: HLG-0490-2023 ORCID: https://orcid.org/0000-0002-0275-2463 Таукебаев Омиржан Жалгасбекович- Scopus Author ID: 57347268200 ResearcherID: AAA-9651-2022 ORCID: https://orcid.org/0000-0002-7959-1434 Асанбаева Айсара Әлібекқызы- Scopus Author ID: 60212708000 ORCID: https://orcid.org/0009-0001-5355-7326 Мухтаров Улан Байтурсинович - Scopus Author ID: 60144054800 Researcher ID: LPQ-2826-2024 ORCID: https://orcid.org/0009-0006-4147-217X
Қолдану	
Приоритет в сравнении с реальными аналогами	
Жарияланымдар тізімі (URL, DOI көрсетілген)	ЭФФЕКТИВНОЕ УПРАВЛЕНИЕ ЗЕМЕЛЬНЫМИ РЕСУРСАМИ ДЛЯ ОПТИМИЗАЦИИ ИХ РАЦИОНАЛЬНОГО И УСТОЙЧИВОГО ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ОТ ДЕГРАДАЦИИ И ЭКОЛОГО-ЭКОНОМИЧЕСКАЯ ОЦЕНКА ЗЕМЕЛЬ https://doi.org/10.55764/2957-9856/2026-1-63-70.6
Патент туралы ақпарат	